

Elmi-tədqiqat işi | Xülasə

Lourens Broers

Rusiya və Avrasiya Proqramı | İyul 2016

Dağlıq Qarabağ münaqişəsi Sonu müharibəyə məhkum yol?

**CHATHAM
HOUSE**

The Royal Institute of
International Affairs

Xülasə

- Ermənistan və Azərbaycanın iştirak etdiyi Dağlıq Qarabağ münaqişəsi həm region, həm də Avropa təhlükəsizliyi üçün böyük təhdidlər yaradır. 2016-cı ilin aprel ayının əvvəlində döyüş əməliyyatlarının başlamasından sonra beynəlxalq ictimaiyyətin diqqəti kövrək atəşkəsi bərpa etməkdən daha çox bütövlükdə müharibənin qarşısının alınması istiqamətində dəyişib.
- 1990-cı illərin əvvəllərindən bəri aparılan danışıqlar tərəflərin mövqelərində heç bir əsaslı dəyişiklik olmadan dalana dirənib. Nəticədə, mövcud vəziyyətdən daha narazı olan və hal-hazırda yenidən silahlanan tərəf sayılan Azərbaycan cəbhə xəttində hərbi əməliyyatların bərpasını “dondurulmuş münaqişə”nin qeyri-müəyyən müddətədək uzadılmasının qarşısını alacaq yeganə təsir vasitəsi kimi görür.
- Hazırda Azərbaycan 2-5 aprel 2016-cı il tarixləri arasında keçirdiyi əməliyyatları taktiki qələbə və psixoloji nailiyyət kimi təqdim edir. Ancaq 1994-cü ildən bəri ilk dəfə olaraq kiçik ərazilərin “əl dəyişdirməsinə” baxmayaraq, cəbhə xəttində strateji əhəmiyyət baxımından çox az dəyişiklik baş verib. Ən mühüm dəyişiklik isə Azərbaycan və Ermənistan arasında indiyədək mövcud olan güc tətbiqindən çəkinmə amilində artıq korroziyanın yaranmasıdır.
- 1990-cı illərin ortalarında atəşkəsə nəzarət etmək üçün yaradılmış Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının (ATƏT) mandatı məhduddur və yeni şəraitə cavab vermir. Bu da bütün təhlükəsizlik tədbirlərinin təşkilini aparıcı vasitəçilərdən biri olan Rusiyaya həvalə edilməsi ilə nəticələnib - hansı ki, o, indiyədək tammiqyaslı müharibəni istisna edəcək maneə yaratmağa çalışıb. Lakin hələ də aşağı intensivlikli güc tətbiqi imkanlarının, o cümlədən apreldə şahidi olduğumuz toqquşmalar kimi ciddi eskalasiyaların, qarşısını alacaq səmərəli mexanizm mövcud deyil.
- Hal-hazırda Ermənistan və Azərbaycan çoxtərəfli beynəlxalq fəaliyyətlə doldurulmalı olan təhlükəli bir “təhlükəsizlik vakuumu”nda asılmış durumdadırlar. Həmin fəaliyyətin əhatə dairəsi yeni böyük müharibənin arzuolunmazlığı ilə bağlı xarici konsensus və eləcə də təhlükəsizlik tədbirləri üzərində Rusiyanın müstəsna nəzarətinin olmasını istəməyən münaqişə tərəfləri arasındakı razılıq əsasında müəyyən oluna bilər.
- İnstitusional və prosessual ətalət, qonşu coğrafi məkanda geosiyasi rəqabət, tərəflər arasında dərin etimadsızlıq və saxta millətçiliyin islahatdan kənar qalmış elitalara gətirdiyi dividendlər status-kvo alternativlərinin müzakirəsinə qarşı əhəmiyyətli maneələr olaraq qalmaqdadır. Bu amillər aşağı intensivlikli güc tətbiqinə qarşı məhdudiyətlərin aradan qalxması ilə yanaşı, irimiqyaslı müharibənin başlanması risklərini də əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

Independent thinking since 1920

Chatham House – Kral Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutu Londonda yerləşən müstəqil siyasət institutudur. Bizim missiyamız təhlükəsizliyi dayanıqlı, abad və ədalətli bir dünyanın qurulmasına kömək etməkdir.

Chatham House beynəlxalq məsələləri davamlı olaraq ciddi araşdıran müstəqil qurum kimi öz rəyini ifadə etmir. Nəşrlərində ifadə olunan fikirlərə görə müəllif(lər) məsuliyyət daşıyır.

© The Royal Institute of International Affairs, 2016